

Bruksela, 3 grudnia 2021 r.
(OR. en)

14586/21

Międzyinstytucjonalny numer
referencyjny:
2018/0005(CNS)

FISC 223
ECOFIN 1190

NOTA

Od:	Prezydencja
Do:	Rada
Dotyczy:	Wniosek dotyczący DYREKTYWY RADY zmieniającej dyrektywę 2006/112/WE w zakresie stawek podatku od wartości dodanej – Kompromisowy tekst prezydencji

---

Delegacje otrzymują w załączeniu tekst projektu dyrektywy Rady zmieniającej dyrektywę 2006/112/WE w zakresie stawek podatku od wartości dodanej przedłożony z myślą o uzgodnieniu podejścia ogólnego na posiedzeniu Rady (do Spraw Gospodarczych i Finansowych)
7 grudnia 2021 r.

[PROJEKT] DYREKTYWA RADY (UE) .../...

z dnia ...

zmieniająca dyrektywy 2006/112/WE i (UE) 2020/285 w zakresie stawek podatku od wartości dodanej

RADA UNII EUROPEJSKIEJ,

uwzględniając Traktat o funkcjonowaniu Unii Europejskiej, w szczególności jego art. 113,

uwzględniając wniosek Komisji Europejskiej,

po przekazaniu projektu aktu ustawodawczego parlamentom narodowym,

uwzględniając opinię Parlamentu Europejskiego¹,uwzględniając opinię Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego²,

stanowiąc zgodnie ze specjalną procedurą ustawodawczą,

a także mając na uwadze, co następuje:

- (1) Przepisy dotyczące stawek podatku od wartości dodanej (VAT), określone obecnie w dyrektywie Rady 2006/112/WE³, mają na celu utrzymanie funkcjonowania rynku wewnętrznego i uniknięcie zakłóceń konkurencji. Przepisy te zostały opracowane ponad dwadzieścia lat temu w oparciu o zasadę opodatkowania w miejscu pochodzenia. W swoim komunikacie z dnia 7 kwietnia 2016 r. dotyczącym planu działania w sprawie VAT „W kierunku jednolitego unijnego obszaru VAT – czas na decyzje” oraz w komunikacie z dnia 4 października 2017 r. dotyczącym działań następczych w odniesieniu do planu działania w sprawie VAT „W kierunku jednolitego unijnego obszaru VAT – czas na decyzje” Komisja ogłosiła swój zamiar dostosowania tych przepisów do potrzeb docelowego systemu VAT dla transgranicznego handlu towarami między przedsiębiorcami (B2B) między państwami członkowskimi, który miałby być oparty na zasadzie opodatkowania w państwie członkowskim przeznaczenia.
- (2) W ramach systemu, w którym dostawy towarów i świadczenie usług podlegałyby opodatkowaniu w państwie członkowskim przeznaczenia, dostawcy i usługodawcy nie czerpią znaczących korzyści z tego, że mają siedzibę w państwie członkowskim o niższej stawce podatku. W systemie takim większe zróżnicowanie w zakresie stawek VAT nie prowadziłoby do zakłócenia funkcjonowania jednolitego rynku ani nie powodowałoby zakłóceń konkurencji. W związku z tym należałoby przyznać państwom członkowskim większą elastyczność w zakresie ustalania stawek.

---

¹ Dz.U. C z , s. .

² Dz.U. C z , s. .

³ Dyrektywa Rady 2006/112/WE z dnia 28 listopada 2006 r. w sprawie wspólnego systemu podatku od wartości dodanej (Dz.U. L 347 z 11.12.2006, s. 1).

- (2a) Towary i usługi kwalifikujące się do objęcia stawkami obniżonymi powinny służyć konsumentowi końcowemu i realizować cele leżące w interesie ogólnym. Aby uniknąć niepotrzebnej złożoności i wynikającego z niej wzrostu kosztów prowadzenia działalności gospodarczej, w szczególności w odniesieniu do handlu wewnątrzwspólnotowego, powinno być jasne, że po dokonaniu odpowiedniego wyboru towarów i usług, stawki obniżone miałyby zwykle zastosowanie w całym łańcuchu handlowym.
- (2b) Ramy prawne umożliwiające stosowanie stawek obniżonych powinny być ogólnie spójne z innymi politykami Unii, takimi jak rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/522 z dnia 24 marca 2021 r. w sprawie ustanowienia Programu działań Unii w dziedzinie zdrowia („Program UE dla zdrowia”) na lata 2021–2027 oraz uchynienia rozporządzenia (UE) nr 282/2014⁴ oraz komunikat Komisji do Parlamentu Europejskiego, Rady Europejskiej, Rady, Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów – Europejski Zielony Ład⁵. Aby umożliwić państwom członkowskim stosowanie stawek obniżonych w celu wzmocnienia odporności ich systemów opieki zdrowotnej, należy rozszerzyć zakres towarów i usług uznawanych za niezbędne do wspierania świadczenia opieki zdrowotnej oraz kompensowania i przewyciężania niepełnosprawności. Ponadto państwa członkowskie powinny mieć możliwość przyczyniania się do neutralnej dla klimatu i zielonej gospodarki poprzez stosowanie stawek obniżonych w odniesieniu do dostaw i usług przyjaznych dla środowiska, przy jednoczesnym przygotowywaniu się do stopniowego wycofywania istniejącego preferencyjnego traktowania dostaw i usług szkodliwych dla środowiska.
- (3) Wszystkie państwa członkowskie mają być traktowane jednakowo, w związku z czym muszą mieć takie same możliwości stosowania stawek obniżonych, które powinny jednak pozostać wyjątkiem od stawki podstawowej. Takie równe traktowanie można osiągnąć poprzez umożliwienie wszystkim państwom członkowskim stosowania w odniesieniu do kwalifikujących się towarów i usług, w określonych granicach, nie więcej niż dwóch stawek obniżonych wynoszących minimum 5 %, stawki obniżonej niższej niż minimum 5 % oraz zwolnienia z prawem do odliczenia VAT naliczonego.
- (4) Biorąc pod uwagę potrzebę uniknięcia mnożenia się stawek obniżonych ze względów budżetowych oraz zasadę równego traktowania, należy zezwolić państwom członkowskim na stosowanie stawek obniżonych nie niższych niż minimum 5 % do maksymalnie dwudziestu czterech punktów z wykazu towarów i usług zamieszczonego w załączniku III do dyrektywy 2006/112/WE. Z tego samego powodu państwa członkowskie mogą stosować stawkę obniżoną niższą niż minimum 5 % oraz zwolnienie z prawem do odliczenia VAT naliczonego, ale tylko do maksymalnie siedmiu punktów z wykazu w załączniku III, wybranych spośród towarów i usług uznawanych za zaspokajające podstawowe potrzeby, mianowicie tych związanych z dostawą środków spożywczych, wody, produktów leczniczych, produktów farmaceutycznych, produktów zdrowotnych i higienicznych, z transportem osób i niektórymi przedmiotami kultury (książki, gazety i czasopisma), lub spośród innych dostaw towarów i świadczenia usług wymienionych w wykazie w załączniku III, do których inne państwa członkowskie stosują stawki obniżone niższe niż minimum 5 % lub zwolnienia z prawem do odliczenia VAT naliczonego, o ile przestrzegane są mające zastosowanie terminy. Należy przyznać państwom członkowskim, które już stosują takie stawki obniżone lub zwolnienia, czas niezbędny do dostosowania się do tych limitów.

---

⁴ Dz.U. L 107 z 26.3.2021, s. 1.

⁵ COM(2019) 640 final z 11 grudnia 2019 r.

- (4a) Należy do tych siedmiu punktów włączyć panele fotowoltaiczne zgodnie z zobowiązaniami środowiskowymi Unii w zakresie dekarbonizacji i z Zielonym Ładem, a także umożliwić państwom członkowskim promowanie korzystania z odnawialnych źródeł energii, również za pomocą stawek obniżonych VAT. Aby wesprzeć przejście na korzystanie z odnawialnych źródeł energii oraz propagować samowystarczalność energetyczną Unii, należy umożliwić państwom członkowskim poprawę dostępu konsumentów końcowych do zielonych źródeł energii.
- (4b) Korzystanie z którejkolwiek z powyższych możliwości przez państwo członkowskie powinno być postrzegane jako środek wbudowany w logikę systemu stawek VAT i przyjęty z jasno określonych względów społecznych z korzyścią dla konsumenta końcowego lub w interesie ogólnym.
- (4c) Ogólnym zasadom dotyczącym stawek VAT towarzyszy szereg istniejących odstępstw, które umożliwiają niektórym państwom członkowskim stosowanie niższych stawek. Te niższe stawki są uzasadnione szczególnymi cechami geograficznymi lub względami społecznymi, które przynoszą korzyści konsumentowi końcowemu lub leżą w interesie ogólnym. Takie niższe stawki mogłyby być odpowiednie dla innych państw członkowskich. Zgodnie z zasadą równego traktowania należy zatem przewidzieć możliwość, otwartą dla wszystkich państw członkowskich, stosowania niższych stawek w odniesieniu do tych samych towarów i usług, do których niższe stawki mają zastosowanie w innych państwach członkowskich i na tych samych warunkach. Aby zapewnić zgodność z powyższym limitem liczącym siedem punktów, państwa członkowskie, które na dzień 1 stycznia 2021 r. stosowały takie niższe stawki do więcej niż siedmiu punktów z wykazu dostaw towarów i świadczenia usług zamieszczonego w załączniku III, powinny – do dnia 1 stycznia 2032 r. lub do czasu przyjęcia przepisów ostatecznych, (w zależności od tego, który z tych terminów przypadnie wcześniej – ograniczyć do siedmiu punktów załącznika III stosowanie stawek obniżonych niższych niż minimum 5 % oraz zwolnień z prawem do odliczenia VAT naliczonego. Powyższe zmiany nie mają wpływu na uzgodnienia dotyczące odstępstw w zakresie stosowania zwolnień bez prawa do odliczenia VAT określonych w załączniku X do dyrektywy 2006/112/WE.
- (4d) Ponadto szereg innych odstępstw umożliwia obecnie niektórym państwom członkowskim stosowanie stawek obniżonych nie niższych niż 12 % do towarów i usług niewymienionych w załączniku III. Biorąc pod uwagę bliskość, jeśli chodzi o poziom tych stawek obniżonych, do stawki podstawowej i zgodnie z zasadą równego traktowania, należy przewidzieć możliwość, otwartą dla wszystkich państw członkowskich, stosowania stawek obniżonych nie niższych niż 12 % do tych samych towarów i usług, do których w innych państwach członkowskich stosuje się stawki obniżone nie niższe niż 12 % i na tych samych warunkach.

- (4e) Stawki obniżone nie niższe niż 12 % w odniesieniu do dostaw towarów i świadczenia usług niewymienionych w załączniku III, stawki obniżone niższe niż 5 % oraz zwolnienia z prawem do odliczenia VAT naliczonego w odniesieniu do wszelkich punktów załącznika III innych niż pkt (1)–(6) i (10c) mogą być stosowane przez inne państwa członkowskie, w tym państwa członkowskie, które obecnie stosują stawki obniżone i zwolnienia i chciałyby stosować stawki obniżone nie niższe niż 12 % do dostaw towarów i świadczenia usług niewymienionych w załączniku III, stawki obniżone niższe niż 5 % lub zwolnienia z prawem do odliczenia VAT naliczonego inne niż te, które obecnie stosują, o ile przestrzegają one struktury stawek VAT przewidzianej w niniejszej dyrektywie oraz warunków stosowanych przez państwa członkowskie stosujące stawki obniżone lub zwolnienia na dzień 1 stycznia 2021 r.
- (4f) Państwa członkowskie, które stosowały stawki obniżone lub przyznawały zwolnienia z prawem do odliczenia VAT naliczonego w oparciu o odstępstwa na dzień 1 stycznia 2021 r., powinny poinformować Komitet ds. VAT o głównych przepisach i warunkach odstępstw w ich prawie krajowym, które były stosowane na dzień 1 stycznia 2021 r. i do których dostęp zostanie otwarty dla innych państw członkowskich. Aby zapewnić pewność prawa i umożliwić wszystkim państwom członkowskim równy dostęp do tych odstępstw oraz w oparciu o informacje dostarczone do ustalonego terminu przez zainteresowane państwa członkowskie, bezzwłocznie po otrzymaniu tych informacji Komisja ma przygotować i przekazać wszystkim państwom członkowskim sprawozdanie zawierające pełny wykaz towarów i usług, do których stosuje się takie stawki obniżone lub zwolnienia. Dotrzymanie terminu przekazania takich informacji ma kluczowe znaczenie dla zapewnienia wszystkim państwom członkowskim równego dostępu do odstępstw.
- (4g) Na podstawie informacji przekazanych przez Komisję państwa członkowskie powinny mieć możliwość stosowania stawek obniżonych i zwolnień z prawem do odliczenia VAT w odniesieniu do dostaw towarów i świadczenia usług, do których inne państwa członkowskie stosują takie stawki i zwolnienia, pod warunkiem że stawki obniżone i zwolnienia są stosowane na tych samych warunkach, jakie mają zastosowanie w państwach członkowskich, które już stosują te stawki i zwolnienia. W celu skorzystania z tych możliwości państwa członkowskie powinny przyjąć szczegółowe przepisy i przekazać tekst przyjętych przepisów Komitetowi ds. VAT. Na podstawie przekazanych informacji Komisja powinna przedstawić Radzie sprawozdanie zawierające kompleksowy wykaz towarów i usług, do których państwa członkowskie stosują stawki obniżone i zwolnienia.

- (5) Biorąc pod uwagę potrzebę modernizacji i aktualizacji wykazu towarów i usług kwalifikujących się do objęcia stawkami obniżonymi, należy zmienić dyrektywę 2006/112/WE, aby umożliwić stosowanie stawek obniżonych do konkretnych celów polityki społecznej, zapewnić jasność i uwzględnić zasadę neutralności, mianowicie poprzez zapewnienie takiego samego traktowania, pod względem stawek VAT, wynajmu lub dzierżawy oraz dostaw niektórych towarów.
- (5a) Aby zapewnić państwom członkowskim możliwość wspierania transformacji w kierunku stosowania przyjaznych dla środowiska systemów ogrzewania i zgodnie z zobowiązaniami środowiskowymi Unii w zakresie dekarbonizacji, w załączniku III przewidziano dodatkowo możliwość stosowania przez państwa członkowskie stawki obniżonej do dostaw i instalowania wysoce wydajnych, niskoemisyjnych systemów ogrzewania, które spełniają kryteria prawodawstwa w dziedzinie ochrony środowiska.
- (5b) Cyfryzacja odgrywa kluczową rolę w tworzeniu wartości i wspieraniu konkurencyjności. Indeks gospodarki cyfrowej i społeczeństwa cyfrowego (DESI) mierzy i plasuje wyniki państw członkowskich w zakresie cyfryzacji na podstawie wcześniej zdefiniowanych wskaźników pokazujących znaczne rozbieżności w rozwoju cyfrowym. W celu poradzenia sobie z kwestią słabego zasięgu usług dostępu do internetu oraz z myślą o promowaniu ich rozwoju, państwa członkowskie powinny mieć możliwość stosowania do takich usług stawki obniżonej. Stosowanie stawki obniżonej do usług dostępu do internetu powinno być dostosowane do celów określonych w krajowej polityce cyfryzacji i odpowiednio ograniczone pod względem zakresu. Zgodnie z rozporządzeniem (UE) 2015/2120⁶ usługi dostępu do internetu zapewniają łączność, ale nie obejmują treści dostarczanych przez internet.
- (5c) Ponadto, z uwagi na cyfrową transformację gospodarki, państwa członkowskie powinny mieć możliwość zapewnienia takiego samego traktowania transmisji strumieniowej na żywo, w tym imprez, jak tych, które w przypadku fizycznej obecności uczestników kwalifikują się do objęcia stawkami obniżonymi.
- (5d) Aby zapewnić opodatkowanie w państwie członkowskim konsumpcji, konieczne jest, by wszystkie usługi, które mogą być świadczone na rzecz usługobiorcy drogą elektroniczną, podlegały opodatkowaniu w miejscu, w którym usługobiorca ma siedzibę, stałe miejsce zamieszkania lub zwykle miejsce pobytu. W związku z tym konieczna jest zmiana zasad regulujących miejsce świadczenia usług związanych z taką działalnością.
- (6) W celu zapewnienia pewności prawa należy wyjaśnić, że w przypadku organizacji zajmujących się dobrostanem społecznym, przy ocenie wymogów dotyczących stosowania stawki obniżonej należy brać pod uwagę ogólną działalność i cele organizacji jako całości, niezależne od ostatecznego beneficjenta dostawy towarów lub świadczenia usług.

---

⁶ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2015/2120 z dnia 25 listopada 2015 r. ustanawiające środki dotyczące dostępu do otwartego internetu i dotyczące opłat detalicznych za regulowane usługi łączności wewnątrzunijnej oraz zmieniające dyrektywę 2002/22/WE, a także rozporządzenie (UE) nr 531/2012 (Dz.U. L 310 z 26.11.2015, s. 1).

- (6a) Ponadto należy zmienić dyrektywę 2006/112/WE, aby umożliwić stosowanie stawek obniżonych w ograniczonej liczbie sytuacji szczególnych ze względów społecznych, z korzyścią dla konsumenta końcowego i w dążeniu do osiągnięcia celu leżącego w interesie ogólnym. W związku z tym wykaz towarów i usług kwalifikujących się do objęcia stawkami obniżonymi zostaje rozszerzony, tak aby obejmował ograniczoną liczbę takich istniejących odstępstw.
- (7) Pandemia COVID-19 pokazała, że istnieje potrzeba dostosowania dyrektywy 2006/112/WE w celu przygotowania ram prawnych na przyszłe kryzysy, a tym samym umożliwienia państwom członkowskim szybkiego reagowania na wyjątkowe okoliczności, takie jak pandemie, kryzysy humanitarne lub klęski żywiołowe. W tym celu, na tych samych warunkach, państwa członkowskie, które zostały upoważnione przez Komisję do stosowania zwolnienia z VAT towarów importowanych na rzecz ofiar takich klęsk, powinny mieć możliwość stosowania zwolnienia z prawem do odliczenia VAT zapłaconego na poprzednim etapie w odniesieniu do wewnątrzunijnych i krajowych dostaw tych towarów i usług związanych z takimi towarami na rzecz kwalifikujących się podmiotów, tak aby mogły one pomóc ofiarom takich klęsk. Jeżeli warunki zwolnienia nie są już spełniane, dostawa takich towarów i świadczenie takich usług powinny podlegać VAT.
- (8) Ponieważ główny cel niniejszej dyrektywy, mianowicie aktualizacja wykazu towarów i usług kwalifikujących się do objęcia stawkami obniżonymi oraz ustanowienie podstaw do zapewnienia państwom członkowskim równego dostępu do stosowania stawek obniżonych, nie może zostać osiągnięty w sposób wystarczający przez państwa członkowskie, natomiast ze względu na istniejące ograniczenia możliwe jest jego lepsze osiągnięcie na poziomie Unii, Unia może przyjąć środki zgodnie z zasadą pomocniczości określoną w art. 5 Traktatu o Unii Europejskiej. Zgodnie z zasadą proporcjonalności określoną w tym artykule niniejsza dyrektywa nie wykracza poza to, co jest konieczne do osiągnięcia tego celu.
- (9) Dyrektywa 2006/112/UE została zmieniona dyrektywą (UE) 2020/285⁷. Ze względu na odmienną strukturę stawek VAT przewidzianą w tej dyrektywie zmieniającej należy zmienić odniesienia w dyrektywie (UE) 2020/285.
- (10) Zgodnie ze wspólną deklaracją polityczną państw członkowskich i Komisji z dnia 28 września 2011 r. dotyczącą dokumentów wyjaśniających⁸ państwa członkowskie zobowiązały się do złożenia, w uzasadnionych przypadkach, wraz z powiadomieniem o transpozycji, jednego lub większej liczby dokumentów wyjaśniających związku między elementami dyrektywy a odpowiadającymi im częściami krajowych instrumentów transpozycyjnych. W odniesieniu do niniejszej dyrektywy prawodawca uznaje, że przekazanie takich dokumentów jest uzasadnione.
- (11) Należy zatem odpowiednio zmienić dyrektywę 2006/112/WE,

---

⁷ Dyrektywa Rady (UE) 2020/285 z dnia 18 lutego 2020 r. zmieniająca dyrektywę 2006/112/WE w sprawie wspólnego systemu podatku od wartości dodanej w odniesieniu do procedury szczególnej dla małych przedsiębiorstw oraz rozporządzenie (UE) nr 904/2010 w odniesieniu do współpracy administracyjnej i wymiany informacji do celów monitorowania i prawidłowego stosowania procedury szczególnej dla małych przedsiębiorstw (Dz.U. L 62 z 2.3.2020, s. 13).

⁸ Dz.U. C 369 z 17.12.2011, s. 14.

PRZYJMUJE NINIEJSZĄ DYREKTYWĘ:

Artykuł 1

Zmiany w dyrektywie 2006/112/WE

W dyrektywie 2006/112/WE wprowadza się następujące zmiany:

(1) w art. 94 wprowadza się następujące zmiany:

a) ust. 2 otrzymuje brzmienie:

„2. Do importu towarów stosuje się stawkę, która ma zastosowanie do dostaw takich samych towarów na terytorium państwa członkowskiego.”;

b) dodaje się ustęp w brzmieniu:

„3. W drodze odstępstwa od ust. 2 niniejszego artykułu, państwa członkowskie stosujące stawkę podstawową do dostaw dzieł sztuki, przedmiotów kolekcjonerskich i antyków wymienionych w załączniku IX części A, B i C, mogą stosować stawkę obniżoną do importu tych towarów na terytorium państwa członkowskiego.”;

2) art. 98 otrzymuje brzmienie:

„Artykuł 98

1. Państwa członkowskie mogą stosować nie więcej niż dwie stawki obniżone.

Stawki obniżone ustalane są jako odsetek podstawy opodatkowania, który nie może być niższy niż 5 %, i są stosowane tylko do dostaw towarów i świadczenia usług wymienionych w załączniku III.

Państwa członkowskie mogą stosować stawki obniżone do maksymalnie dwudziestu czterech punktów z wykazu dostaw towarów i świadczenia usług zamieszczonego w załączniku III.

2. Oprócz dwóch stawek obniżonych państwa członkowskie mogą stosować stawkę obniżoną niższą niż minimum 5 % oraz zwolnienie z prawem do odliczenia VAT zapłaconego na poprzednim etapie do maksymalnie siedmiu punktów z wykazu dostaw towarów i świadczenia usług zamieszczonego w załączniku III.

Stawka obniżona niższa niż minimum 5 % oraz zwolnienie z prawem do odliczenia VAT zapłaconego na poprzednim etapie mogą być stosowane wyłącznie w odniesieniu do następujących punktów załącznika III:

a) pkt 1, 2, 3, 4, 5, 6 oraz 10c;

b) wszelkie inne punkty załącznika III objęte możliwościami przewidzianymi w art. 105a ust. 1.

Do celów akapitu drugiego lit. b) niniejszego ustępu transakcje dotyczące budynków mieszkalnych, o których mowa w art. 105a ust. 1, uznaje się za wchodzące w zakres załącznika III pkt 10.

Państwa członkowskie stosujące, na dzień 1 stycznia 2021 r., stawki obniżone niższe niż minimum 5 % lub przyznające zwolnienia z prawem do odliczenia VAT zapłaconego na poprzednim etapie do więcej niż siedmiu punktów z wykazu towarów lub usług wymienionych w załączniku III ograniczą stosowanie tych stawek lub zwolnień w celu zapewnienia zgodności z akapitem pierwszym niniejszego ustępu do dnia 1 stycznia 2032 r. lub do dnia przyjęcia przepisów ostatecznych, o których mowa w art. 402, w zależności od tego, który z tych terminów przypadnie wcześniej. Państwa członkowskie mogą swobodnie określać punkty lub kategorie dostaw towarów lub świadczenia usług, do których będą nadal stosować te stawki obniżone lub którym przyznają te zwolnienia.

3. Stawki obniżone i zwolnienia, o których mowa w ust. 1 i 2, nie mają zastosowania do usług świadczonych drogą elektroniczną, z wyjątkiem usług wymienionych w załączniku III pkt 6, 7, 8 oraz 13.

4. Stosując stawki obniżone i zwolnienia przewidziane w niniejszej dyrektywie, państwa członkowskie mogą wykorzystywać Nomenklaturę scaloną lub statystyczną klasyfikację produktów według działalności w celu dokładnego określenia zakresu danej kategorii.”;

3) art. 99 otrzymuje brzmienie:

„Artykuł 99

Stawki obniżone i zwolnienia, o których mowa w art. 98 ust. 1 i 2, nie mają zastosowania do dostaw dzieł sztuki, przedmiotów kolekcjonerskich i antyków, do których mają zastosowanie uregulowania szczególne określone w tytule XII rozdział 4.”;

- 4) art. 100 otrzymuje brzmienie:

„Artykuł 100

Do dnia 31 grudnia 2028 r., a następnie co pięć lat, Komisja przedłoży Radzie sprawozdanie dotyczące zakresu załącznika III oraz, w razie potrzeby, wszelkie stosowne wnioski.”;

- 4a) w tytule VIII rozdział 2 wprowadza się następującą sekcję:

*„Sekcja 2a
Sytuacje wyjątkowe*

Artykuł 101a

1. W przypadku gdy Komisja udzieliła państwu członkowskiemu – zgodnie z art. 53 ust. 1 dyrektywy 2009/132/WE⁹ – upoważnienia do stosowania zwolnienia w odniesieniu do towarów importowanych na rzecz ofiar katastrof, dane państwo członkowskie może przyznać zwolnienie z prawem do odliczenia VAT zapłaconego na poprzednim etapie na tych samych warunkach w odniesieniu do wewnątrzspółnotowych nabyć oraz dostawy tych towarów i świadczenia usług związanych z takimi towarami, w tym usług wynajmu.

2. Państwo członkowskie pragnące zastosować środek, o którym mowa w ust. 1, informuje o tym Komitet ds. VAT.

3. Jeżeli towary lub usługi nabyte przez organizacje korzystające ze zwolnienia określonego w ust. 1 niniejszego artykułu są wykorzystywane do celów innych niż przewidziane w tytule VIII rozdział 4 dyrektywy 2009/132/WE, korzystanie z takich towarów lub usług podlega opodatkowaniu VAT na warunkach mających zastosowanie w momencie, gdy warunki zwolnienia przestają być spełniane.”;

- 5) uchyla się art. 101, 102, 103, 104a i 105;

---

⁹ Dyrektywa Rady 2009/132/WE z dnia 19 października 2009 r. określająca zakres stosowania art. 143 lit. b) i c) dyrektywy 2006/112/WE w odniesieniu do zwolnienia z podatku od wartości dodanej przy ostatecznym imporcie niektórych towarów (Dz.U. L 292 z 10.11.2009, s. 5).

5a) art. 104 otrzymuje brzmienie:

„Artykuł 104

1. W gminach Jungholz i Mittelberg (Kleines Walsertal) Austria może stosować drugą stawkę podstawową, która jest niższa od odpowiedniej stawki stosowanej w pozostałej części Austrii, ale nie jest niższa niż 15 %.
2. W nomosach Lesbos, Chios, Samos, Dodekanez, Cyklady, jak również na następujących wyspach: Thasos, Sporady Północne, Samotraka i Skyros, Grecja może stosować stawki do 30 % niższe niż odpowiednie stawki stosowane w Grecji kontynentalnej.
3. W przypadku transakcji dokonywanych w autonomicznych regionach Azorów i Madery oraz w przypadku bezpośredniego importu do tych regionów Portugalia może stosować stawki niższe niż stawki mające zastosowanie na kontynencie.
4. Portugalia może stosować jedną z dwóch stawek obniżonych przewidzianych w art. 98 ust. 1 do opłat na mostach drogowych w regionie Lizbony.”;

5b) dodaje się następujący artykuł:

„Artykuł 105a

1. Państwa członkowskie, które – zgodnie z prawem Unii – stosowały na dzień 1 stycznia 2021 r. stawki obniżone niższe niż minimum określone w art. 98 ust. 1 lub przyznawały zwolnienia z prawem do odliczenia VAT zapłaconego na poprzednim etapie w odniesieniu do dostaw towarów lub świadczenia usług wymienionych w załączniku III pkt (1)–(6) i (10c), mogą – zgodnie z art. 98 ust. 2 – nadal stosować te stawki obniżone lub przyznawać te zwolnienia, bez uszczerbku dla ust. 4 niniejszego artykułu.

Państwa członkowskie, które – zgodnie z prawem Unii – stosowały na dzień 1 stycznia 2021 r. stawki obniżone niższe niż minimum określone w art. 98 ust. 1 do transakcji dotyczących budynków mieszkalnych niestanowiących części polityki społecznej, mogą – zgodnie z art. 98 ust. 2 – nadal stosować te stawki obniżone.

Państwa członkowskie przekazują Komitetowi ds. VAT tekst głównych przepisów prawa krajowego oraz warunki stosowania tych stawek obniżonych i zwolnień w odniesieniu do art. 98 ust. 2 akapit drugi lit. b) nie później niż ... [3 miesiące po dacie wejścia w życie niniejszej dyrektywy zmieniającej].

Bez uszczerbku dla ust. 4 niniejszego artykułu stawki obniżone niższe niż minimum określone w art. 98 ust. 1 lub zwolnienia z prawem do odliczenia VAT zapłaconego na poprzednim etapie mogą być stosowane przez inne państwa członkowskie, zgodnie z art. 98 ust. 2 akapit pierwszy, do takich samych dostaw towarów lub świadczenia usług, o których mowa w akapitach pierwszym i drugim niniejszego ustępu, i na takich samych warunkach jak te mające zastosowanie na dzień 1 stycznia 2021 r. w państwach członkowskich, o których mowa w akapitach pierwszym i drugim niniejszego ustępu.

2. Państwa członkowskie, które – zgodnie z prawem Unii – stosowały na dzień 1 stycznia 2021 r. stawki obniżone niższe niż 12 %, w tym stawki obniżone niższe niż minimum określone w art. 98 ust. 1 lub przyznawały zwolnienia z prawem do odliczenia VAT zapłaconego na poprzednim etapie w odniesieniu do dostaw towarów i świadczenia usług innych niż te wymienione w załączniku III, mogą – zgodnie z art. 98 ust. 1 i 2 – nadal stosować te stawki obniżone lub przyznawać te zwolnienia do dnia 1 stycznia 2032 r. lub do dnia przyjęcia przepisów ostatecznych, o których mowa w art. 402, w zależności od tego, który z tych terminów przypadnie wcześniej, bez uszczerbku dla ust. 4 niniejszego artykułu.

3. Państwa członkowskie, które – zgodnie z prawem Unii – stosowały na dzień 1 stycznia 2021 r. stawki obniżone nie niższe niż 12 % do dostaw towarów lub świadczenia usług innych niż wymienione w załączniku III, mogą – zgodnie z art. 98 ust. 1 akapit pierwszy – nadal stosować te stawki obniżone, bez uszczerbku dla ust. 4 niniejszego artykułu.

Państwa członkowskie przekazują Komitetowi ds. VAT tekst głównych przepisów prawa krajowego oraz warunki stosowania tych stawek obniżonych nie później niż ... [3 miesiące po dacie wejścia w życie niniejszej dyrektywy zmieniającej].

Bez uszczerbku dla ust. 4 niniejszego artykułu stawki obniżone nie niższe niż 12 % mogą być stosowane przez inne państwa członkowskie, zgodnie z art. 98 ust. 1 akapit pierwszy, do takich samych dostaw towarów lub świadczenia usług i na takich samych warunkach jak te mające zastosowanie na dzień 1 stycznia 2021 r. w państwach członkowskich, o których mowa w akapicie pierwszym niniejszego ustępu.

4. W drodze odstępstwa od ust. 1, 2 i 3 stawki obniżone lub zwolnienia w odniesieniu do paliw kopalnych, innych towarów o podobnym wpływie na emisje gazów cieplarnianych, takich jak torf, i drewna wykorzystywanego jako drewno opałowe przestają mieć zastosowanie do dnia 1 stycznia 2030 r., zaś w odniesieniu do pestycydów chemicznych i nawozów chemicznych – do dnia 1 stycznia 2032 r.

5. Państwa członkowskie, które – zgodnie z ust. 1 akapit czwarty i ust. 3 akapit trzeci niniejszego artykułu oraz art. 105b – pragną stosować stawki obniżone nie niższe niż 12 %, stawki obniżone niższe niż minimum określone w art. 98 ust. 1 lub zwolnienia z prawem do odliczenia VAT zapłaconego na poprzednim etapie, do dnia ... [18 miesięcy od daty wejścia w życie niniejszej dyrektywy zmieniającej] przyjmują szczegółowe zasady korzystania z tych możliwości i przekazują Komitetowi ds. VAT tekst głównych przepisów prawa krajowego, które przyjęły.

6. Do dnia 1 lipca 2025 r., na podstawie informacji przekazanych przez państwa członkowskie, Komisja przedstawi Radzie sprawozdanie zawierające kompleksowy wykaz towarów i usług, o których mowa w ust. 1 i 3 niniejszego artykułu oraz w art. 105b, do których w państwach członkowskich stosuje się stawki obniżone, w tym stawki obniżone niższe niż minimum określone w art. 98 ust. 1, lub zwolnienia z prawem do odliczenia VAT zapłaconego na poprzednim etapie.”;

5c) dodaje się następujący artykuł:

„Artykuł 105b

Państwa członkowskie, które – zgodnie z prawem Unii – stosowały na dzień 1 stycznia 2021 r. stawki obniżone nie niższe niż minimum 5 % do transakcji dotyczących budynków mieszkalnych niestanowiących części polityki społecznej, mogą – zgodnie z art. 98 ust. 1 akapit pierwszy – nadal stosować te stawki obniżone. W takim przypadku stawka obniżona mająca zastosowanie do takich transakcji od dnia 1 stycznia [2042] r. nie może być niższa niż 12 %.

Państwa członkowskie przekazują Komitetowi ds. VAT tekst głównych przepisów prawa krajowego oraz warunki stosowania tych stawek obniżonych nie później niż ... [3 miesiące po dacie wejścia w życie niniejszej dyrektywy zmieniającej].

Stawka obniżona nie niższa niż 12 % może być stosowana przez inne państwa członkowskie, zgodnie z art. 98 ust. 1 akapit pierwszy, do transakcji, o których mowa w akapicie pierwszym niniejszego artykułu, na takich samych warunkach jak te mające zastosowanie na dzień 1 stycznia 2021 r. w państwach członkowskich, o których mowa w akapicie pierwszym niniejszego artykułu.

Do celów art. 98 ust. 1 akapit trzeci transakcje, o których mowa w niniejszym artykule, uznaje się za objęte załącznikiem III pkt 10.”;

6) w tytule VIII uchyla się rozdział 4;

7) w tytule VIII rozdział 5 uchyla się art. 123, 125, 128 i 129;

- 8) art. 316 ust. 1 otrzymuje brzmienie:
- „1. O ile nie zastosowano stawki obniżonej do danych dzieł sztuki, przedmiotów kolekcjonerskich i antyków dostarczanych podatnikowi-pośrednikowi lub importowanych przez podatnika-pośrednika, państwa członkowskie przyznają podatnikom-pośrednikom prawo wyboru stosowania procedury marży w odniesieniu do następujących transakcji:
- a) dostaw dzieł sztuki, przedmiotów kolekcjonerskich lub antyków osobiście zaimportowanych przez podatnika-pośrednika;
  - b) dostaw dzieł sztuki dostarczonych podatnikowi-pośrednikowi przez ich twórców lub ich następców prawnych;
  - c) dostaw dzieł sztuki dostarczonych podatnikowi-pośrednikowi przez podatnika innego niż podatnik-pośrednik.”;
- 9) w art. 387 uchyla się lit. c);
- 9a) tytuł załącznika III otrzymuje brzmienie:
- „Wykaz dostaw towarów i świadczenia usług, do których można zastosować stawki obniżone i zwolnienie z prawem do odliczenia VAT, o których mowa w art. 98”;
- 10) w załączniku III wprowadza się zmiany zgodnie z załącznikiem do niniejszej dyrektywy;
- 10a) w art. 53 dodaje się następujący akapit:
- „Niniejszy artykuł nie ma zastosowania do wstępu na imprezy, o których mowa w akapicie pierwszym, jeżeli obecność jest wirtualna.”;
- 10b) w art. 54 ust. 1 dodaje się następujący akapit:
- „W przypadku gdy usługi odnoszą się do działalności, która jest transmitowana lub w inny sposób udostępniana wirtualnie, miejscem świadczenia usług jest jednak miejsce, w którym osoba niebędąca podatnikiem ma siedzibę, stałe miejsce zamieszkania lub zwykle miejsce pobytu.”;
- 10c) w art. 59a formuła wprowadzająca otrzymuje brzmienie:
- „W celu zapobiegania podwójnemu opodatkowaniu, nieopodatkowaniu lub zakłóceniu konkurencji, w odniesieniu do usług, których miejsce świadczenia regulują przepisy art. 44, 45, art. 54 ust. 1 akapit drugi, art. 56, 58 i 59, państwa członkowskie mogą uznać:

10d) w art. 81 akapit pierwszy otrzymuje brzmienie:

„Państwa członkowskie, które od dnia 1 stycznia 1993 r. nie korzystały z możliwości zastosowania stawki obniżonej zgodnie z art. 98, mogą, w przypadku gdy korzystają z możliwości przewidzianej w art. 89, postanowić, że w odniesieniu do dostaw dzieł sztuki, o których mowa w załączniku III pkt 26, podstawa opodatkowania jest równa części kwoty określonej zgodnie z art. 73, 74, 76, 78 i 79.”;

10e) art. 221 ust. 3 otrzymuje brzmienie:

„3. Państwa członkowskie mogą zwolnić podatników z obowiązku przewidzianego w art. 220 ust. 1 lub w art. 220a i dotyczącego wystawienia faktury za dostawy towarów lub świadczenie usług, które wykonali oni na ich terytorium i które są zwolnione, z prawem do odliczenia VAT zapłaconego na poprzednim etapie lub bez tego prawa, zgodnie z art. 98 ust. 2, art. 105a, 132, art. 135 ust. 1 lit. h)–l), art. 136, 371, 375, 376 i 377, art. 378 ust. 2, art. 379 ust. 2 i art. 380–390c.”;

10f) art. 288 akapit pierwszy pkt 2 otrzymuje brzmienie:

„(2) wartość transakcji zwolnionych, z prawem do odliczenia VAT zapłaconego na poprzednim etapie, zgodnie z art. 98 ust. 2 lub art. 105a;”.

Artykuł 2

Zmiany w dyrektywie (UE) 2020/285

W art. 1 dyrektywy (UE) 2020/285 pkt 15 otrzymuje brzmienie:

„15) art. 288 otrzymuje brzmienie:

„Artykuł 288

1. Kwota rocznego obrotu stanowiąca punkt odniesienia dla zastosowania zwolnienia, o którym mowa w art. 284, obejmuje następujące kwoty, z wyłączeniem VAT:

- a) wartość dostaw towarów i świadczenia usług w zakresie, w jakim byłyby one opodatkowane, gdyby zostały dokonane przez podatnika nieobjętego zwolnieniem;
- b) wartość transakcji zwolnionych, z prawem do odliczenia VAT zapłaconego na poprzednim etapie, zgodnie z art. 98 ust. 2 lub art. 105a;
- c) wartość transakcji zwolnionych zgodnie z art. 146–149 oraz art. 151, 152 i 153;
- d) wartość transakcji zwolnionych zgodnie z art. 138, gdy zastosowanie ma zwolnienie przewidziane w tym artykule;
- e) wartość transakcji związanych z nieruchomościami, transakcji finansowych, o których mowa w art. 135 ust. 1 lit. b)–g), oraz usług ubezpieczeniowych i reasekuracyjnych, chyba że transakcje te mają charakter transakcji pomocniczych.

2. Zbycia materialnych lub niematerialnych dóbr inwestycyjnych podatnika nie uwzględnia się do celów obliczania obrotu, o którym mowa w ust. 1.”.

Artykuł 3

Transpozycja

1. Państwa członkowskie przyjmą i opublikują do dnia 31 grudnia 2024 r. przepisy ustawowe, wykonawcze i administracyjne niezbędne do wykonania art. 1 pkt 1, 3, 5 w odniesieniu do uchylenia art. 103 dyrektywy 2006/112/WE, pkt 8, 10a, 10b i art. 2.

Państwa członkowskie stosują te przepisy od dnia 1 stycznia 2025 r.

Od dnia 1 stycznia 2025 r. państwa członkowskie mogą stosować przepisy ustawowe, wykonawcze i administracyjne dotyczące załącznika III pkt 7 i 13 w odniesieniu do dostępu do transmisji strumieniowej na żywo imprez lub wizyt objętych ich zakresem stosowania oraz pkt 26.

2. Państwa członkowskie niezwłocznie przekazują Komisji teksty przepisów ustawowych, wykonawczych i administracyjnych przyjętych przez nie w dziedzinie objętej niniejszą dyrektywą.

3. Przepisy, o których mowa w ust. 1 i 2, przyjęte przez państwa członkowskie zawierają odniesienie do niniejszej dyrektywy lub odniesienie takie towarzyszy ich urzędowej publikacji. Metody dokonywania takiego odniesienia określone są przez państwa członkowskie.

Artykuł 3a

Na podstawie oceny, czy możliwe są zachowujące aktualność rozwiązania dostosowane do ery cyfrowej i do celu, jakim jest system VAT oparty na miejscu przeznaczenia, Komisja przedłoży w stosownych przypadkach wnioski ustawodawczy w celu zmiany odpowiednich przepisów niniejszej dyrektywy w odniesieniu do procedury marży ustanowionej w tytule XII rozdział 4 dyrektywy 2006/112/WE.

Artykuł 4

Wejście w życie

Niniejsza dyrektywa wchodzi w życie dwudziestego dnia po jej opublikowaniu w *Dzienniku Urzędowym Unii Europejskiej*.

Artykuł 5

Adresaci

Niniejsza dyrektywa skierowana jest do państw członkowskich.

Sporządzono w Brukseli dnia [...] r.

*W imieniu Rady
Przewodniczący*

ZAŁĄCZNIK

W załączniku III do dyrektywy 2006/112/WE wprowadza się następujące zmiany:

1. Pkt 3, 4, 5, 6, 7, 8, 10, 10a, 11, 13, 15, 18 oraz 19 otrzymują brzmienie:

(3) produkty farmaceutyczne stosowane do celów medycznych i weterynaryjnych, w tym produkty używane do celów antykoncepcyjnych, higieny osobistej dla kobiet oraz chłonne środki higieniczne;

(4) sprzęt medyczny, medyczne urządzenia wspomagające, wyroby medyczne, medyczne przedmioty i sprzęt pomocniczy oraz sprzęt ochronny, w tym maski ochronne, przeznaczone zwykle do użytku w opiece zdrowotnej lub do użytku osób z niepełnosprawnościami, towary niezbędne do kompensowania i przewycięzania niepełnosprawności, jak również dostosowanie, naprawa, wynajem i dzierżawa takich towarów;

(5) przewóz osób i transport towarzyszących im towarów, takich jak bagaż, rowery, w tym rowery elektryczne, pojazdy silnikowe lub inne, lub świadczenie usług związanych z przewozem osób;

(6) dostawa książek, gazet i czasopism na nośnikach fizycznych, drogą elektroniczną albo na oba sposoby, również w formie wypożyczeń w bibliotekach (łącznie z broszurami, ulotkami i podobnymi materiałami drukowanymi, albumami, książeczkami do rysowania lub kolorowania dla dzieci, nutami drukowanymi lub w postaci rękopisu, mapami, mapami hydrograficznymi lub podobnymi), innych niż publikacje, które w całości lub w przeważającej mierze służą celom reklamowym, i innych niż publikacje, które w całości lub w przeważającej mierze składają się z treści wideo lub możliwych do odsłuchania treści muzycznych; produkcja publikacji dla organizacji nienastawionych na osiąganie zysku oraz świadczenie usług związanych z taką produkcją;

(7) wstęp na przedstawienia, do teatrów, cyrków, na targi, do parków rozrywki, na koncerty, do muzeów, ogrodów zoologicznych, kin, na wystawy oraz podobne imprezy i obiekty kulturalne lub dostęp do transmisji strumieniowej na żywo z tych imprez bądź wizyt lub obie te usługi;

(8) odbiór usług nadawczych radiowych i telewizyjnych oraz teletransmisja tych samych programów oferowany przez dostawcę usług medialnych; usługi dostępu do internetu świadczone w ramach polityki cyfryzacji, zgodnie z definicją określoną przez państwa członkowskie;

(10) dostawa i budowa budynków mieszkalnych w ramach polityki społecznej, zgodnie z definicją państw członkowskich; renowacja i przebudowa, w tym rozbiórka i rekonstrukcja, oraz remonty budynków mieszkalnych i prywatnych budynków mieszkalnych; wynajem nieruchomości na cele mieszkaniowe;

(10a) budowa i renowacja budynków publicznych i innych budynków wykorzystywanych do działań w interesie publicznym;

(11) dostawa towarów i świadczenie usług, które zwykle są przeznaczone do wykorzystania w produkcji rolnej, ale z wyłączeniem dóbr inwestycyjnych, takich jak maszyny lub budynki; oraz, do dnia 1 stycznia 2032 r. dostawa pestycydów chemicznych i nawozów chemicznych;

- (13) wstęp na imprezy sportowe lub dostęp do transmisji strumieniowej na żywo z tych imprez lub obie te usługi; korzystanie z obiektów sportowych oraz oferowanie zajęć sportowych lub fizycznych również w przypadku transmisji strumieniowej na żywo;
- (15) dostawa towarów i świadczenie usług przez organizacje prowadzące działalność w zakresie pomocy społecznej lub zabezpieczenia społecznego, zgodnie z definicją państw członkowskich, o ile transakcje te nie są zwolnione na mocy art. 132, 135 i 136;
- (18) świadczenie usług w zakresie odprowadzania ścieków, oczyszczania dróg publicznych, zbierania odpadów, przetwarzania lub recyklingu odpadów, z wyjątkiem takich usług świadczonych przez podmioty, o których mowa w art. 13;
- (19) świadczenie usług naprawy sprzętu gospodarstwa domowego, obuwia i wyrobów skórzanych, odzieży i bielizny domowej (łącznie z naprawami i przeróbkami);”;

2. dodaje się następujące punkty:

- (10c) Dostawa i instalacja paneli słonecznych na prywatnych budynkach mieszkalnych, budynkach mieszkalnych oraz na budynkach publicznych i innych budynkach wykorzystywanych w interesie publicznym, a także na budynkach do nich przylegających;
- (11a) żywe koniowate oraz świadczenie usług związanych z żywymi koniowatymi;”;

3. dodaje się następujące punkty:

- (22) dostawa energii elektrycznej, systemów ciepłowniczych i chłodniczych oraz biogazu produkowanego z surowców wymienionych w części A załącznika IX do dyrektywy 2018/2001; dostawa i instalowanie wysoce wydajnych, niskoemisyjnych systemów ogrzewania, które nie przekraczają poziomów odniesienia dotyczących emisji cząstek stałych określonych, odpowiednio, w załączniku V do rozporządzenia Komisji (UE) 2015/1189 i w załączniku V do rozporządzenia Komisji (UE) 2015/1185 i którym przyznano europejską etykietę energetyczną, aby pokazać, że kryterium, o którym mowa w art. 7 ust. 2 rozporządzenia (UE) 2017/1369, zostało spełnione; oraz, do dnia 1 stycznia 2030 r. gazu ziemnego i drewna opałowego;
- (23) żywe rośliny i inne produkty uprawy roślin ozdobnych, łącznie z bulwami, bawełną, korzeniami i podobnymi produktami, kwiatami ciętymi i liśćmi ozdobnymi;
- (24) odzież i obuwie dziecięce; dostawa fotelików samochodowych dla dzieci;
- (25) dostawa rowerów, w tym rowerów elektrycznych; usługi wynajmu i naprawy takich rowerów;
- (26) dostawa dzieł sztuki, przedmiotów kolekcjonerskich i antyków wymienionych w załączniku IX części A, B i C;

(27) usługi prawne świadczone osobom zatrudnionym na podstawie umowy o pracę i osobom bezrobotnym w postępowaniach przed sądami pracy oraz usługi prawne świadczone w ramach systemu pomocy prawnej, zgodnie z definicją państw członkowskich;

(28) narzędzia i inny sprzęt zwykle przeznaczony do użytku w usługach ratowniczych lub pierwszej pomocy, gdy są one świadczone na rzecz organów publicznych lub organizacji nienastawionych na osiągnięcie zysku działających na rzecz ochrony ludności lub społeczności;

(29) świadczenie usług związanych z eksploatacją latarniowców, latarni morskich lub innych pomocy nawigacyjnych oraz usług ratowniczych, w tym organizacja i utrzymanie usług łodzi ratunkowych.”;

4. uchyla się pkt 14.
